

Monikulttuurinen opetus Porvoossa vuonna 2023

Katsaus nykytilaan ja kehittämis ehdotuksia tulevaisuuteen

Sisällys

1	Monikulttuurinen opetus Porvoossa	3
2	Oppivelvollisuus Suomessa.....	3
3	Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus	4
3.1	Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus alakouluissa.....	4
3.2	Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus yläkouluissa.....	5
3.3	Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen kehittäminen	
4	Perusopetukseen valmistava opetus	7
4.1	Valmistavan opetuksen tilanne lukuvuonna 2022–2023	8
4.2	Valmistavan opetuksen kehittäminen ja haasteet.....	8
5	Nivelvaiheet	9
5.1	Valmistavan opetuksen aloitus esiopetuksessa tai perusopetuksessa	9
5.2	Integrointi perusopetukseen valmistavan opetuksen aikana	10
5.3	Siirtyminen valmistavasta opetuksesta perusopetukseen	10
5.4	Siirtyminen alakoulusta yläkouluun.....	11
5.5	Siirtyminen perusopetuksesta toiselle asteelle	11
6	Oman äidinkielen opetus.....	13
7	Katsomusaineiden opetus.....	14
8	Oppimisen tuki	15
9	Kielitietoinen opetus	16
9.1	Kielitietoisen opetuksen resurssit	16
9.2	Kielitietoisen opetuksen kehittäminen.....	17
10	Kodin ja koulun yhteistyö.....	18
11	Monikulttuurisen opetuksen koordinointi	19

1 Monikulttuurinen opetus Porvoossa

Porvoon kaupungin perusopetuksessa on vuonna 2023 yli 20 eri äidinkieltä puhuvia oppilaita. Monikulttuuristen oppilaiden määrä on kasvanut huomattavasti kuluneiden lukuvuosien aikana, mikä on rikastuttanut porvooolaisia kouluja.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa nostetaan tavoitteeksi oppilaan kasvaminen maailmaan, joka on kulttuurisesti, kielellisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti moninainen. Oppilaan tulee oppia arvostamaan omia juuriaan ja rohkaistua vuorovaikutukseen vähäiselläkin kielitaidolla, mikä tukee oppilaan identiteetin rakentumista ja hänen osallisuuttaan suomalaisessa yhteiskunnassa.

Monikulttuurisen opetuksen kehittämistä ohjataan kokonaisvaltaisesti. Monikulttuurista opetusta kouluissa voidaan tukea erityisesti resurssien tarkoituksenmukaisella kohdentamisella. Keskiössä on valmistavaan opetukseen liittyvien käytänteiden kehittäminen sekä S2-opetukseen liittyvät toimintamallit ja oppilaanohjaus. Monikulttuurisessa opetuksessa korostuu erityisesti kielitietoinen opetus: jokainen opettaja on oman oppiaineensa tiedonalan opettaja.

2 Oppivelvollisuus Suomessa

Kaikki Suomessa vakinaisesti asuvat lapset ovat oppivelvollisia. Maahanmuuttajataustaisia oppilaita koskee siis sama oppivelvollisuus kuin kaikkia oppilaita. Oppilaan katsotaan asuvan Suomessa vakinaisesti, jos hänelle on merkitty väestötietorekisterijärjestelmään kotikunta. Tällöin oppilas on oppivelvollisuuden piirissä 18-vuotiaaksi asti.

Huoltajille on tarpeen tiedottaa, mitä oikeuksia ja velvollisuuksia lapselle sekä huoltajalle tulee varhaiskasvatuksen ja koulutuksen osalta, jos lapsi saa kotikunnan. Oppivelvollinen maahanmuuttaja, joka on saavuttanut suomalaista perusopetusta vastaavan päättötodistuksen kotimaassaan, mutta jolla ei ole nivelvaiheen koulutuksiin tai toiselle asteelle

riittävää suomen tai ruotsin kielen taitoa, voi siirtyä aikuisten perusopetukseen tai kansanopistojen järjestämään kotouttavaan kielikoulutukseen.

Opetushallitus ohjeistaa olemaan yhteydessä kotikuntaan varhaiskasvatukseen, esiopetukseen, perusopetukseen ja sen jälkeiseen koulutukseen hakeutumiseen liittyvissä kysymyksissä.

Oppivelvollisuuteen liittyvät kehittämissuhteet:

- Selkeä ohjeistus, keneen tulisi olla yhteydessä missäkin asiassa.
- Riittävä informaatio ja viestintä oppivelvollisuuteen liittyvistä asioista.
- Selkeä ohjeistus ja ohjaus, missä tilanteissa opiskellaan perusopetukseen valmistavassa opetuksessa, aikuisten perusopetuksessa tai kansanopistojen järjestämässä kotouttavassa kielikoulutuksessa.

3 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus

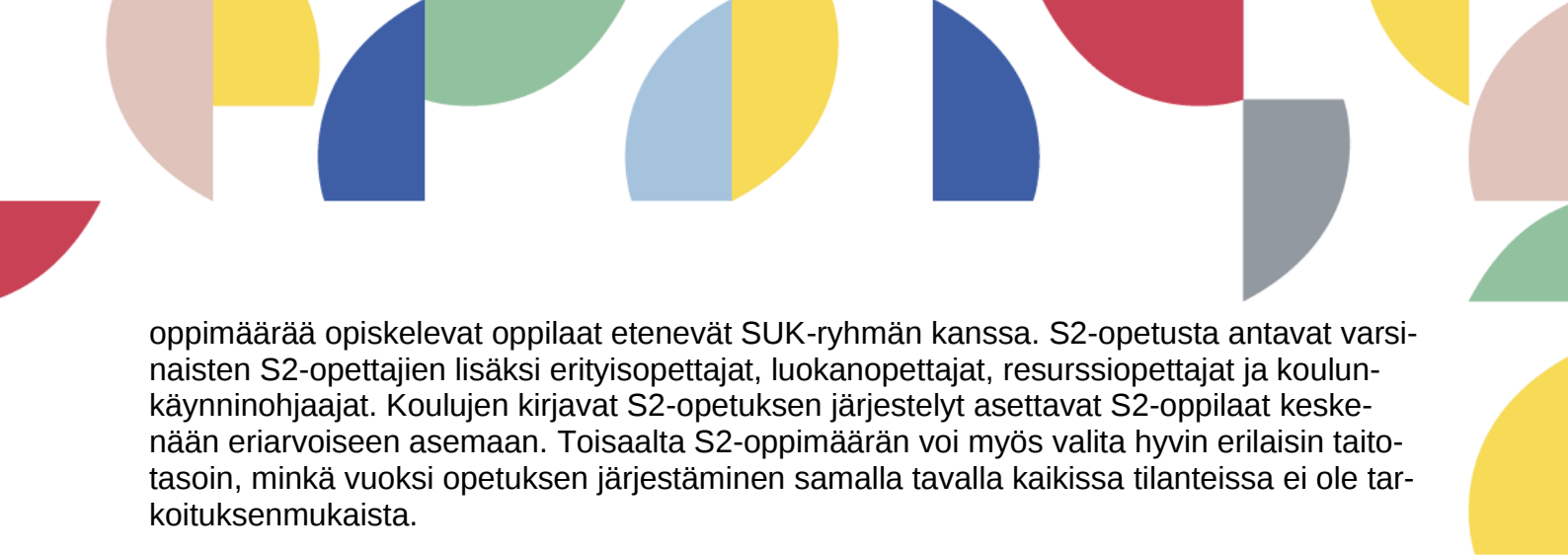
Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiainetta voidaan opettaa oppilaille suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimääränä, jos heidän äidinkieltensä on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muuten monikielinen tausta. Oppiaineesta käytetään lyhenteitä S2 ja STK. Päätöksen suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opiskelusta tekevät oppilasta opettavat opettajat yhdessä huoltajan kanssa. Oppilaan huoltaja tekee kuitenkin lopullisen päätöksen oppimääriä koskevista valinnoista.

Oppilasta opettavat opettajat ovat avainasemassa oppilaan kielitasoa arvioitaessa. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä valitaan silloin, kun oppilaan peruskielitaidossa on puutteita jollain osa-alueella. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tarkoituksena on mahdollistaa yhdenvertaiset oppimismahdollisuudet kaikille oppilaille.

3.1 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus alakouluissa

Suomi toisena kielenä -opetuksen järjestäminen vaihtelee kouluittain.¹ Alakouluissa S2-opetus toteutetaan usein joko erillisenä pienryhmäopetuksena tai sitten niin, että STK-

¹ Tätä lukua varten Porvoon suomenkielisten koulujen rehtoreilta on tiedusteltu suomi toisena kielenä -opetuksen tilanteesta kussakin koulussa. Kyselyyn vastasivat Linnajoen koulun, Pääskytien koulun, Peipon koulun, Kevätkummun

oppimäärää opiskelevat oppilaat etenevät SUK-ryhmän kanssa. S2-opetusta antavat varsin naisten S2-opettajien lisäksi erityisopettajat, luokanopettajat, resurssiopettajat ja koulunkäynninohjaajat. Koulujen kirjavat S2-opetuksen järjestelyt asettavat S2-oppilaat keskenään eriarvoiseen asemaan. Toisaalta S2-oppimäärän voi myös valita hyvin erilaisin taitotasoin, minkä vuoksi opetuksen järjestäminen samalla tavalla kaikissa tilanteissa ei ole taroituksenmukaista.

Oppilaiden yhdenvertaisuuden vahvistamiseksi alakouluihin tarvittaisiin yhtenäinen ohjeistus suomi toisena kielenä -opetuksen järjestämisestä ja arvioinnin toteuttamisesta. Luokanopettajat kaipaivatkin lisää koulutusta suomen kielen opettamiseen ja S2-oppilaiden arviointiin. Niissä kouluissa, joissa oli suhteessa oppilasmäärään paljon S2-oppilaita, koettiin tarvetta myös lisäresurssiin suomi toisena kielenä -opetuksen järjestämiseksi. Sellaisen alakoulujen, joissa S2-oppilaita on vähän, rehtoreilta nousi toive kiertävästä, pätevästä S2-opettajasta. Kouluissa toivottiin myös lisää ohjeistusta ja resurssia nivelvaiheessa olevien oppilaiden tukemiseksi heidän siirtyessään valmistavasta opetuksesta perusopetukseen.

3.2 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus yläkouluissa

Yläkouluissa S2-opetus toteutetaan enimmäkseen joko joustavana samanaikaisopetuksena tai osittaisena pienryhmäopetuksena. Pääskytien koulussa, Linnajoen koulussa ja Albert Edelfeltin koulussa on S2-opetusta, mutta sen käytännön järjestelyt eivät ole vakiintuneita. Porvoon kaupunki saa S2-opetuksesta valtionavustusta toteutuneen opetuksen mukaan. Muuta S2-oppilaiden ja nivelvaiheen oppilaiden tukea toteutetaan tällä hetkellä erityisesti erilaisilla valtion erityisavustuksilla. Valtionavustuksiin sidottu resurssi sekä pääsääntöisesti valtion erityisavustuksin toteutettava tuki tuottavat haasteita tuen toteuttamisessa, sillä käytännössä edellä mainitut rahoitusmuodot haastavat vakituisten henkilöstön rekrytointia.

Pääskytien koulussa suomi toisena kielenä -oppimäärän opetus on jaettu usealle äidinkielen ja kirjallisuuden opettajalle, ja muissa oppiaineissa S2-oppilaat saavat erityisopettajan, resurssiopettajan ja koulunkäynninohjaajan tukea. Linnajoen koulussa on ollut syksystä 2022 alkaen päätoiminen tuntiopettaja, joka antaa S2-opetusta. Albert Edelfeltin koulussa on suomi toisena kielenä -pienryhmäopetusta ala- ja yläluokille. Myös yläkouluihin tarvittaisiinkin yhdenmukaisia ohjeita ja toimintamalleja S2-opetukseen, arviointiin sekä nivelvaiheen opetuksen järjestämiseen.

3.3 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen kehittäminen

Edellisissä monikulttuurisuussuunnitelmissa mainittu suomi toisena kielenä -lehtorin palkkaaminen on edelleen vuonna 2023 ajankohtaista opetuksen jatkuvuuden näkökulmasta. S2-opetusta tarvitaan nykyisin jokaisessa Porvoon yläkoulussa ja alakouluista ainakin

koulun, Huhtisen koulun, Epoon koulun, Hamarin koulun, Keskuskoulun, Jokilaakson koulun, Tolkkisten koulun ja Hintahaaran koulun rehtorit.

Peipon koulussa, Huhtisen koulussa, Kevätkummun koulussa ja Albert Edelfeltin koulussa. Vakinaisten lehtorien virkoja toivotaan ainakin Pääskytien kouluun, Linnajoen kouluun ja Peipon kouluun, sillä virkojen perustaminen takaa S2-opetuksen kehittämisen ja vakauttamisen. Vakinaiset virat mahdollistaisivat jatkuvuuden Porvoon kaupungin ja koulujen S2-opetuksen suunnittelussa ja kehittämisessä sekä oppilaiden koulupolun tukemisessa. Henkilöstön vaihtuvuus aiheuttaa haasteita myös kaupungin eri koulujen suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opettajien verkostoitumisessa, yhteissuunnittelussa ja opetussuunnitelma-työssä.

Suomi toisena kielenä -lehtorin työtehtävään voisi koulun toimintaympäristö huomioiden sisältyä myös koulujen S2-opetuksen järjestämiseen ja koordinointiin liittyviä tehtäviä, jos tehtävä olisi vakinainen. Tällä hetkellä monissa kouluissa tilanne on se, että kenelläkään ei ole kokonaiskäsitystä S2-oppilaiden tuen tarpeesta ja opetusjärjestelyistä. Tämä aiheuttaa haasteita esimerkiksi tiedonsiirrossa, sillä S2-oppilaiden tuen tarvetta ja kielitaitoa ei välttämättä kirjata minnekään, koska näiden tietojen kirjaaminen ei ole kenenkään vastuulla. Kirjaamatta jäänyt käytännön tieto oppilaiden kielitaidosta katoaa usein vaihtuvien opettajien mukana.

On tärkeää huomata, että suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää opiskelevat oppilaat hyötyvät tuesta myös muissa oppiaineissa ja etenkin reaaliaineissa, kuten historiassa, yhteiskuntaopissa, biologiassa, maantiedossa ja katsomusaineissa. Tuki voi olla esimerkiksi aineenopettajan ja S2-opettajan tai nivelvaiheen opettajan yhteisopettajuutta, jolloin opetuksen eriyttäminen oppilaan kielitaito huomioon ottaen on mahdollista. Myös erilaisten kielitietoisien opetuksen menetelmien käyttöä tulisi vahvistaa.

Vuoden 2015 monikulttuurisuussuunnitelmassa nostettiin esiin erityisesti yläkoulussa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen järjestämisen hankaluus lukujärjestysteknisistä syistä sekä S2-opettajien puuttumisen vuoksi. Yläkoulujen osalta olisi edelleen hyvä selvittää, miten lukujärjestykset voidaan laatia siten, että tuki saadaan kohdennettua mahdollisimman optimaalisesti. Esimerkiksi äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen palkitusta tai yhteisopettajuutta olisi syytä tutkia.

Kaupungin suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiaineen opetussuunnitelmaa pitäisi kehittää. Tällä hetkellä opetussuunnitelmaa ei ole tarkennettu paikalliselle tasolle, vaan se toisintaa valtakunnallisia opetussuunnitelman perusteita. Opetussuunnitelmaan voisi sisällyttää esimerkiksi kaivattuja, konkreettisia ohjeita arviointiin. Opetussuunnitelmaa voisi tarkentaa myös reaaliaineiden arvioinnin osalta.

Suomi toisena kielenä opetuksen järjestämisen haasteena Porvoossa on myös se, ettei oppilaan suomen kielen kehittyessä äidinkieleltään suomea puhuvan veroiseksi opetussuunnitelmaa vaihdeta S2-oppimäärästä ”tavalliseen” suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärään. Tällä hetkellä S2-opetuksessa on mukana oppilaita, jotka ovat syntyneet Suomessa ja osallistuneet niin varhaiskasvatukseen, esiopetukseen ja perusopetukseen suomen kielellä koko lapsuutensa ajan. Monella heistä kielitaito on kehittynyt äidinkielen veroiseksi eikä tarvetta S2-opetukselle välttämättä olisi.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen kehittämis ehdotukset:

- Selvitetään mahdollisuutta perustaa vakinaisia S2-opetuksen lehtorin virkoja.
- Laaditaan kaupungin tasoisia ohjeistuksia suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetukseen. Ohjeistuksissa huomioidaan erilaiset tilanteet: esimerkiksi kun luokassa opiskelee yksi S2-oppilas tai kymmenen S2-oppilasta.
- Selvitetään suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän arviointiin liittyvät asiat Opetushallituksesta, ja käydään niitä läpi opettajien kanssa. Järjestetään tarvittaessa koulutusta S2-opetukseen liittyvistä arviointikäytännöistä.
- Selvitetään koulukohtaisesti, miten lukujärjestysten suunnittelussa voidaan huomioida, että resurssi kohdentuisi mahdollisimman laajalti tuen tarpeessa oleville S2-oppilaille.
- Selkiytetään S2-oppilaiden tuen tarpeen ja kielitaidon kirjaamiskäytänteitä. Yksinkertaistetaan Wilma-lomakkeita mahdollisuuksien mukaan. Varmistetaan, että kaikissa kouluissa tiedetään, miten kirjaukset tulisi tehdä ja kenen vastuulla ne ovat.
- Selkiytetään prosessia S2-opetuksesta suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärään siirtymiseen. Varmistetaan, että kaikissa kouluissa tiedetään, miten prosessi tapahtuu.

4 Perusopetukseen valmistava opetus

Opetuksen järjestäjä päättää perusopetukseen valmistavan opetuksen järjestämisestä vuosittain. Valmistavaa opetusta järjestetään maahanmuuttajataustaisille oppilaille, joiden suomen tai ruotsin kielen taito tai muut valmiudet eivät riitä perusopetuksessa opiskelemiseen. Valmistavassa opetuksessa opiskellaan enimmäkseen suomen kieltä sekä tutustutaan suomalaiseen kulttuuriin ja kouluun. Jokaiselle oppilaalle tehdään oma valmistavan opetuksen suunnitelma eli opinto-ohjelma. Opetusta on 24–26 oppituntia viikossa. Opetuksen tavoitteena on kehittyvä alkeiskielitaito, jotta oppilas selviytyy suomen kielellä tutuissa arkisissa tilanteissa.

Valmistavaa opetusta annetaan 6–10-vuotiaille 900 tuntia ja sitä vanhemmille oppilaille 1 000 tuntia. Valmistava opetus voi päättyä jo ennen tämän tuntimäärän täyttymistä, jos oppilas pystyy seuraamaan suomenkielistä opetusta. Opettaja arvioi oppilaan osaamista jatkuvasti.

4.1 Valmistavan opetuksen tilanne lukuvuonna 2022–2023

Lukuvuoden 2022–2023 alussa Porvoon suomenkielisissä kouluissa aloitti viisi valmistavan opetuksen ryhmää. Molemmilla alueilla on yksi yläkoulun opetusryhmä. Alakouluissa on kolme opetusryhmää, kaksi läntisellä alueella ja yksi itäisellä alueella. Opetusryhmissä aloitti elokuussa 49 oppilasta. Oppilaat siirtyvät perusopetuksen oppilaiksi heti valmistavan opetuksen tuntimäärän täytyessä, jolloin ryhmään voidaan sijoittaa uusia oppilaita myös kesken lukukauden. Syyslukukauden aikana perustettiin itäiselle alueelle alakouluun yksi uusi ryhmä. Syyslukukauden lopussa oppilasmäärä oli 60 oppilasta valmistavassa opetuksessa.

Tammikuussa 2023 valmistavan opetuksen oppilasmäärä oli 85 oppilasta. Läntiselle alueelle aloitti kaksi uutta ryhmää, yksi yläkoulussa ja yksi alakoulussa. Helmikuussa yläkoulussa aloitti vielä yksi uusi ryhmä lähinnä Ukrainasta tulleille oppilaille. Ryhmät jakautuivat eri kouluihin seuraavasti:

- Kevätkummun koulu: yksi ryhmä, 12 oppilasta
- Peipon koulu: kaksi ryhmää, 18 oppilasta
- Keskuskoulu: yksi ryhmä, 1 oppilasta
- Hamarin koulu: yksi ryhmä, 10 oppilasta
- Linnajoen koulu: yksi ryhmä, 12 oppilasta
- Pääskytien koulu: kolme ryhmää, 28 oppilasta

4.2 Valmistavan opetuksen kehittäminen ja haasteet

Kotoutumispalveluiden sekä perusopetus- ja lukiokoulutuspalveluiden yhteistyötä on kehitettävä. Tarvitaan tilaisuuksia, joissa kerrotaan valmistavan opetuksen ja perusopetus- ja lukiokoulutuspalveluiden toiminnasta. Huoltajille olisi tärkeää kertoa suomalaisesta koulutusjärjestelmästä ja koulun käytänteistä ennen perusopetukseen valmistavan opetuksen aloittamista.

Keväällä 2023 järjestettiin ensimmäinen yhteinen valmistavan opetuksen huoltajille tarkoitettu infotilaisuus koulujen toiminnasta ja tavoitteista. Tilaisuus järjestettiin, sillä opettajat olivat havainneet haasteita opiskeluun kiinnittymisessä. Tulevaisuudessa olisi tarkoituksenmukaista järjestää infotilaisuudet ikätasoisesti ala- ja yläkoulun osalta.

Opettajien rekrytoiminen valmistavaan opetukseen kesken lukuvuoden on osoittautunut haastavaksi. Opetuksen aloittaminen on onnistunut vakituisten valmistavan opetuksen opettajien avustuksella ja yhteistyöllä. Ryhmien oppilasmäärää ei kuitenkaan voida kasvattaa, vaikka oppilaiden määrä äkillisesti muuttuisi.

Valmistavaan opetukseen ilmoittautumista on kehitetty lukuvuonna 2022–2023. Nykyään valmistavaan opetukseen ilmoittaudutaan sähköisesti Porvoon kaupungin verkkosivujen kautta.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen kehittämis ehdotukset:

- Kehitetään kotoutumispalveluiden sekä perusopetus- ja lukiokoulutuspalveluiden yhteistyötä.
- Järjestetään infotilaisuuksia ja vanhempainiltoja oppilaiden huoltajille.
- Luodaan selkeä infolehtinen, jossa kerrotaan suomalaisesta koulutusjärjestelmästä ja koulun käytänteistä sekä kootaan keskeiset yhteystiedot.
- Selvitetään, miten valmistavan opetuksen opettajien rekrytointi voidaan toteuttaa äkillisissä tarpeissa.
- Selvitetään inklusiivisen valmistavan opetuksen järjestämisen mahdollisuus niissä tilanteissa, joissa se on oppilaan edun mukaista.

5 Nivelvaiheet

5.1 Valmistavan opetuksen aloitus esiopetuksessa tai perusopetuksessa

Valmistava opetus on osa esiopetusta, ja siihen osallistumisesta tehdään hallintopäätös. Jokaiselle esiopetuksen oppilaalle laaditaan esiopetuksen oppimissuunnitelma (LEOPS). Esiopetuksen valmistavaan opetukseen osallistuu Porvoossa vuosittain muutamia oppilaita.

Esiopetuksessa on käytössä oma, vuonna 2018 laadittu valmistavan opetuksen opetussuunnitelma. Lisäksi kieli- ja kulttuuritietoisuuden toiminnan sisältöjä käsitellään Porvoon kaupungin esiopetussuunnitelmassa ja varhaiskasvatussuunnitelmassa. Näitä opetussuunnitelmia päivitetään valmistavan opetuksen osalta. Kielitietoisuuden toiminnan kehittämisen tukemiseen käytetään esiopetuksessa KieliPeda-työvälinettä.

Esiopetuksen valmistavan opetukseen ohjataan resursseja resurssikertoimella 2, mikä vaikuttaa opetusryhmän kokoon ja henkilöstöresurssiin. Lisäksi esiopetuksessa voidaan järjestää vieraskielisille lapsille oman äidinkielen opetusta (yksi opetustunti viikossa), mikäli samaa kieliryhmää edustavia lapsia on yksikössä neljä tai enemmän.

Haasteita esiopetuksen valmistavassa opetuksessa aiheuttaa ennen kaikkea nykyisen poikkeustilanteen aiheuttama oppilasmäärän kasvu. Myös oppilaiden kielitaidon kehittymisen hitaus aiheuttaa joissakin tapauksissa haasteita kouluun siirtymisessä: koulussa saatetaan toivoa, että oppilas jäisi vielä toiseksi vuodeksi esiopetukseen.

5.2 Integrointi perusopetukseen valmistavan opetuksen aikana

Valmistavan opetuksen aikana oppilaat tulisi integroida perusopetuksen ryhmiin kaikissa soveltuviissa oppiaineissa. Integrointi voidaan aloittaa heti valmistavan opetuksen alussa tai myöhemmin valmistavan opetuksen aikana. Tärkeää on, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus saada kokemuksia suomalaisessa perusopetuksessa opiskelusta ja olla samalla vuorovaikutuksessa muiden ikäistensä oppilaiden kanssa. Tutkimusten mukaan kielitaito kehittyy parhaiten vertaisten parissa, ja samalla monikielisten oppilaiden osallisuuden tunne vahvistuu.

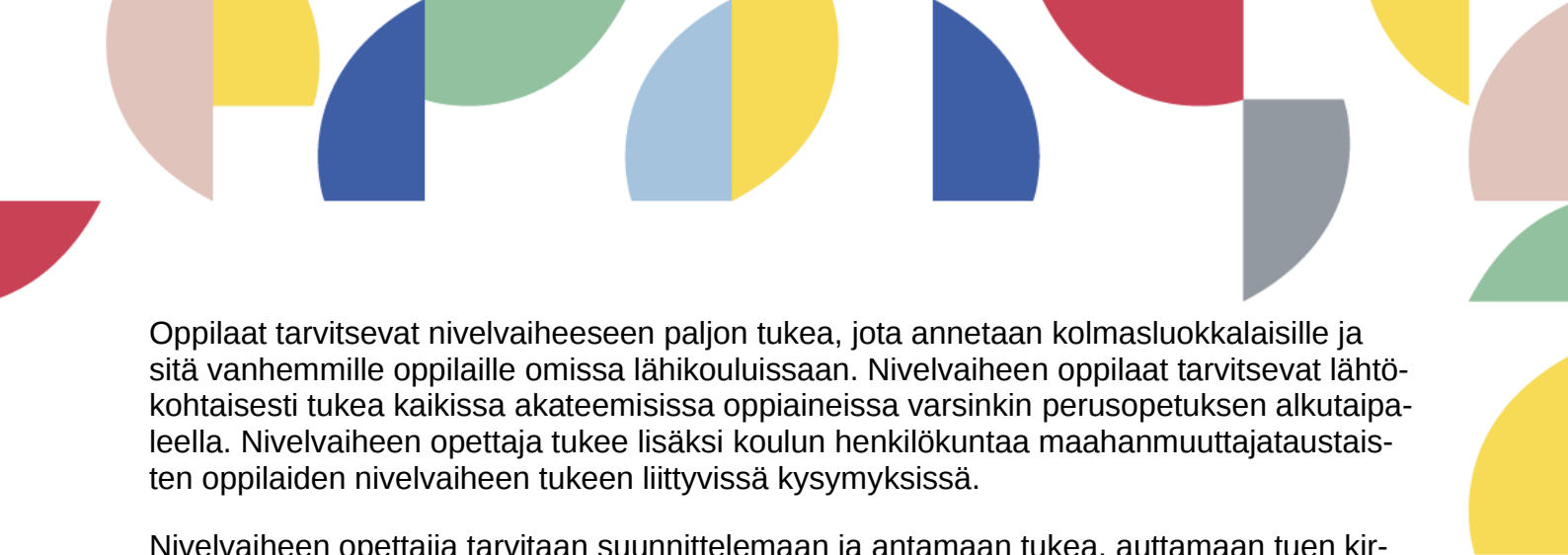
Kouluissa, joissa järjestetään valmistavaa opetusta, on tärkeää varautua valmistavasta opetuksesta tuleviin oppilaisiin opetusryhmiä muodostettaessa. Ryhmäkokojen tulee olla tarpeeksi pieniä, jotta valmistavan opetuksen oppilaat mahtuvat niihin. Jo valmistavan opetuksen alkaessa tulisi pystyä määrittelemään, missä oppilas tulee opiskelemaan valmistavan jälkeen. Oppilaat pyritään integroimaan niihin opetusryhmiin, joihin he tulevat siirtymään perusopetukseen siirtyessään. Tällä tavoin oppilailla on mahdollisuus luoda sosiaalisia kontakteja tuleviin luokkatovereihin jo valmistavan opetuksen aikana.

Sekä oppilaiden integroinnissa että perusopetukseen siirtymisessä on tällä hetkellä haasteita niissä kouluissa, joissa valmistavien luokkien oppilaita on paljon. Esimerkiksi Pääskytien koulussa toimii tällä hetkellä kolme valmistavaa luokkaa, mitä ei ole voitu huomioida opetusryhmien muodostamisessa lukuvuoden alussa. Ongelma onkin, että oppilaat eivät mahdu valmistavasta opetuksesta perusopetukseen siirryttäessä ryhmiin, koska ryhmät ovat täynnä jo syksyllä lukuvuoden alkaessa. On myös huomioitava, että laki määrää joidenkin oppiaineiden ryhmäkoon, ja ryhmät täyttyvät helposti jo näillä kriteereillä. Lain asettamia ryhmäkokoja on esimerkiksi teknisessä työssä, fysiikassa, kemiassa ja kotitaloudessa.

5.3 Siirtyminen valmistavasta opetuksesta perusopetukseen

Valmistavan opetuksen jälkeen oppilas siirtyy perusopetukseen omaan lähikouluunsa. Perusopetuksessa oppilas saa muiden oppiaineiden opetuksen lisäksi suomi toisena kielenä -opetusta, oman uskonnon opetusta, oman äidinkielen opetusta sekä tarvittaessa tukea muiden oppiaineiden opiskeluun.

Inklusiivisessa valmistavassa opetuksessa ollut oppilas siirtyy esiopetusryhmästä kouluun tai 1. luokan inklusiivisessa valmistavassa ollut jatkaa omassa lähikoulussaan ja mahdollisesti myös samassa opetusryhmässä. Erillisessä valmistavan opetuksen ryhmässä ollut oppilas siirtyy lähikouluunsa.

Oppilaat tarvitsevat nivelvaiheeseen paljon tukea, jota annetaan kolmasluokkalaisille ja sitä vanhemmille oppilaille omissa lähikouluissaan. Nivelvaiheen oppilaat tarvitsevat lähtökohtaisesti tukea kaikissa akateemisissa oppiaineissa varsinkin perusopetuksen alkutaipaleella. Nivelvaiheen opettaja tukee lisäksi koulun henkilökuntaa maahanmuuttajataustaisten oppilaiden nivelvaiheen tukeen liittyvissä kysymyksissä.

Nivelvaiheen opettajia tarvitaan suunnittelemaan ja antamaan tukea, auttamaan tuen kirjauksissa sekä seuraamaan tuen toteutumista. Nivelvaiheen tuki on ensiarvoisen tärkeää segregaaion ehkäisemiseksi. Selkeät kirjaukset oppilaan pedagogisissa asiakirjoissa tukevat oppilaan joustavaa siirtymää valmistavasta opetuksesta perusopetukseen.

Nivelvaiheen tuen tarve on jatkuvaa ja edelleen kasvussa. Esimerkiksi Pääskytien koulussa nivelvaiheeseen kohdennettu resurssi on riittänyt nykyisellään (2023) vain siihen, että oppilas voi opiskella nivelvaiheen opettajan tuella korkeintaan muutamia tunteja viikossa noin yhden lukuvuoden ajan. Näihin tehtäviin toivotaan vakinaisia virkoja, joilla taataan työn pitkäjänteisyys ja kehittäminen jatkuvasti muuttuvissa olosuhteissa. Yksi nivelvaiheen opettajan tärkeistä tehtävistä, konsultaation antaminen nivelasioissa, voidaan taata vain jatkuvilla viroilla.

Koulukieli kotoisaksi -hankkeen tiimoilta teetetyn kyselyn mukaan opettajat tarvitsevat lisää tukea siirtymien sujuvuuteen. Koulutus ja lisäresurssi monikielisten oppilaiden tukemiseen lisääisivät opettajien osaamista ja jaksamista. Koulutuksen tarve tuli ilmi myös keväällä 2023 järjestetyissä kielitietoisuusihteisissä työpajoissa.

5.4 Siirtyminen alakoulusta yläkouluun

Kun suomi toisena kielenä -oppilas siirtyy alakoulusta yläkouluun, tiedonsiirtoon on kiinnitettävä erityistä huomiota. Alakoulujen erilaiset kirjaamistavat saattavat vaikuttaa siihen, kuinka hyvin oppilaan tuen tarve voidaan ottaa huomioon yläkoulussa heti seitsemännen luokan alusta lähtien. Olisi hyvä, että tiedot oppilaan kielitaidosta ja oppilaan saamasta S2-tuesta kirjattaisiin selkeästi oppimissuunnitelmaan. Ainakin Pääskytien koulu ja Peipon koulu ovat järjestäneet lisäksi erillisiä tiedonsiirtopalavereita, joissa luokanopettajat, suomi toisena kielenä -opettajat, erityisopettajat ja opinto-ohjaajat käyvät läpi yläkouluun siirtävien suomi toisena kielenä -oppilaiden tilannetta.

Alakouluissa on lisäksi hyvä varmistaa, että oppilaan kuudennen luokan todistukseen tulostuu oikea äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärä. Jos S2-oppilaan todistuksessa on arvosana suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärästä, vaikka hänet pitäisi arvioida suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, tuottaa asian korjaaminen paljon ylimääräistä selvitystyötä yläkoulussa. Kaikkien oppilaiden oppimäärät on siis hyvä tarkistaa ennen kuudennen luokan arviointia.

5.5 Siirtyminen perusopetuksesta toiselle asteelle

Perusopetuksesta toiselle asteelle siirtymiseen on Porvoossa tällä hetkellä useita haasteita. Käytännöt vaihtelevat koulukohtaisesti, eikä eri toimijoilla ole aina tietoa monikulttuurisen oppilaan asioista. Yhteistyökäytänteet eivät ole vakiintuneita, eikä toimijoilla ei ole

tietoa rooleista tai vastuista. Myös ohjauksen käytänteet ovat osin epäselviä. Koulukohtaisissa ohjaussuunnitelmissa tulisi huomioida siirtymään ja ohjaukseen liittyvät erityispiirteet.

Valmistavasta opetuksesta perusopetukseen siirtyneiden oppilaiden osalta täytyy kiinnittää erityistä huomiota sopivan koulutuspolun löytämiseksi. Tarvittaessa tulevaa koulutuspolkua täytyy suunnitella yksilöllisesti ja huomioida riittävä tuki siirtymävaiheessa. Käytännössä nivelvaiheen opinto-ohjaaja huolehtii oppilaiden tarvitsemasta ohjauksesta. Nivelvaiheen opinto-ohjaaja järjestää koulutuskokeiluja sekä on läsnä oppilaan aloittaessa opiskelun toisella asteella.

Kehittämisehdotukset nivelvaiheisiin:

- Tehdään henkilökohtainen S2-oppilaan oppimissuunnitelma kaikille valmistavasta opetuksesta perusopetukseen siirtyville oppilaille. Varmistetaan, että suunnitelma tarkastetaan vuosittain.
- Selkeytetään vastuut S2-oppilaan oppimissuunnitelman kirjaamiskäytänteisiin liittyen.
- Selvitetään mahdollisuutta perustaa nivelvaiheen opettajien vakituisia virkoja. Lisäksi kehitetään oppimisen tukea ja nivelvaiheen käytäntöjä niin, että oppilaan saama tuki on laadukasta mahdollisista resurssi- ja henkilöstömuutoksista huolimatta.
- Kehitetään ja mahdollisuuksien mukaan yhdenmukaistetaan valmistavasta opetuksesta perusopetukseen tehtävää integrointia.
- Selvitetään, voidaanko valmistavan opetuksen oppilaiden määrää ennakoida aiemmin niin, että määrä voitaisiin ottaa huomioon jo luokkien muodostamisvaiheessa.
- Seurataan S2-oppilaiden koulukohtaisia määriä. Selvitetään, voitaisiinko oppilaaksiottoalueiden muutoksilla tasata koulujen välisiä eroja monikulttuuristen oppilaiden osalta.
- Kehitetään joustavia malleja siirtymävaiheeseen valmistavasta opetuksesta perusopetukseen. Hyödynnetään yhteisopettajuutta ja kehitetään kielitietoista opettamista. Tarjotaan opettajille koulutusmahdollisuuksia esimerkiksi arviointiin liittyen.

6 Oman äidinkielen opetus

Oman äidinkielen opetus on perusopetusta täydentävää opetusta, jonka järjestämisestä saadaan valtionavustusta. Oppilaille, jotka puhuvat äidinkielenään tai sen rinnalla muuta kuin suomea tai ovat asuneet vuosia ulkomailla ja haluavat ylläpitää jo opittua kielitaitoaan Suomessa, järjestetään oman äidinkielen opetusta tai ylläpitokielen opetusta, mikäli opetusryhmään kuuluu lukukauden alussa vähintään neljä oppilasta ja opetettavaan kieleen saadaan opettaja. Opetukseen ilmoittautuminen on vapaaehtoista, mutta ilmoittautumisen jälkeen oppilas on velvoitettu osallistumaan opetukseen.

Omaa äidinkieltä toteutetaan opetussuunnitelman mukaisesti. Oman äidinkielen arviointi toteutetaan opetussuunnitelmaan kirjattujen käytänteiden mukaisesti. Onkin tärkeää huomioida, että kyseessä ei ole kielikerho, vaan opetus ja kielen oppiminen vaativat sitoutumista.

Opetusryhmät pyritään muodostamaan oppilaiden ikätaso ja kielitaito huomioiden. Opetusryhmään voi kuitenkin kuulua oppilaita esikoululaisista lukiolaisiin. Oppilaat voivat myös olla eri kouluista.

Opetusta järjestetään kuudessa suomenkielisellä koulussa ja yhdessä ruotsinkielisessä koulussa. Opetusta annettiin lukuvuonna 2022–2023 12 eri kielessä. Opetusta annetaan kaksi tuntia viikossa, ja tunnit pidetään normaalin lukujärjestyksen ulkopuolella iltapäivisin ja iltaisin.

Oman äidinkielen opetuksen tasalaatuisuuden varmistaminen on tärkeää. Lukuvuoden 2022–2023 opetukseen ilmoitaututtiin ensimmäistä kertaa 1. luokalla alakoulun ja 6. luokalla yläkoulun ajaksi. Tavoitteena on saada oppilaan kielen oppiminen jatkumaan ja vahvistamaan suunnitelmallisesti.

Yhteistyö suomenkielisen ja ruotsinkielisen koulupalveluiden kanssa parantaa mahdollisuutta tarjota opetettavia kieliä. Yhteistyötä opettajien välillä sekä koulutusta on kehitettävä.

Kehittämisehdotukset oman äidinkielen opetukseen:

- Kehitetään mahdollisuuksia oman äidinkielen opettajien väliseen yhteistyöhön.
- Huolehditaan, että oman äidinkielen opettajilla on mahdollisuus verkostoitua muiden koulun opettajien kanssa.
- Huolehditaan, että oman äidinkielen opettajilla on mahdollisuus osallistua koulutuksiin.

- Korostetaan, että oman äidinkieleen opetukseen osallistuminen on sitovaa ilmoittautumisen jälkeen. Edistetään opetukseen sitoutumista Wilman käytöllä: poissaolot ja muut huomiot kirjataan Wilmaan kuten perusopetuksen osalta.

7 Katsomusaineiden opetus

Perusopetuksessa on opetussuunnitelman mukaisesti katsomusaineena joko uskonto tai elämänkatsomustieto. Tuntimäärä määräytyy opetussuunnitelman mukaisesti. Huoltaja pyytää kouluun ilmoittautumisen yhteydessä oppilaalle opetettavaa katsomusainetta.

Evangelisluterilaiseen seurakuntaan kuuluvat oppilaat voivat osallistua vain oman uskontokuntansa opetukseen. Ortodoksiseen seurakuntaan kuuluvat oppilaat voivat osallistua oman uskontokuntansa tai evangelisluterilaisen uskonnon opetukseen. Porvoossa opetetaan tällä hetkellä edellä mainittujen uskontojen lisäksi kolmea eri katsomusainetta: elämänkatsomustietoa, katolista uskontoa ja islamia.

Opetuksen järjestäjällä on velvollisuus opettaa uskontoa tai elämänkatsomustietoa, jos niiden opetukseen osallistuvia oppilaita on yhteensä vähintään kolme opetuksen järjestäjän kouluissa ja huoltaja pyytää opetusta.

Porvoon kaupungissa on melko vakiintuneet käytänteet eri katsomusaineiden opetukseen. Katsomusaineiden osalta ei ole tällä hetkellä tunnistettuja kehittämiskohteita.

8 Oppimisen tuki

Kolmiportaisen tuen piirissä ja pienluokkaopetuksessa opiskelee Porvoossa paljon suomi toisena kielenä -oppilaita. Kehittyvä suomen kielen taito ei kuitenkaan sellaisenaan ole riittävä peruste erityiseen tukeen, yksilöllistämiseksi tai pienluokkasiirrolle. Maahanmuuttajataustaista oppilasta voidaan tukea, opettaa ja arvioida hyvin yksilöllisistä lähtökohdista aina päättöarviointiin saakka.

Opiskelukielen riittämättömästä taidosta johtuvien oppimisen ongelmien lisäksi suomi toisena kielenä -oppilailla voi kuitenkin ilmetä yksilöllisiä tuen tarpeita tai oppimisvaikeuksia. Tuen tarpeen varhainen tunnistaminen on tärkeää. Tuki aloitetaan välittömästi, eikä oppilaan vieraskielisyys saa muodostua esteeksi tuen tarpeen arvioimiselle. Maahanmuuttajataustaisella oppilaalla tulee olla samat mahdollisuudet saada oppimisen ja koulunkäynnin tukea kuin muillakin oppilailla, ja hän etenee tuen tasolta toisella yleisten periaatteiden mukaisesti. Myös perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot on tarkoitettu vieraskielisille oppilaille samojen periaatteiden mukaisesti kuin muillekin oppilaille.

Koulunkäynninohjaajan tuki on käytettävissä koulun resurssien mukaan. Koulu jakaa ohjaajaresurssinsa tarpeen edellyttämällä tavalla tuen tarpeessa oleville oppilaille maahanmuuttajataustaisia oppilaita unohtamatta.

Erityisopettajan tukitoimia kohdennetaan maahanmuuttajaoppilaan tukemiseksi samalla tavalla kuin muidenkin oppilaiden osalta. Erityisopettajan apu ja konsultaatio ovat erityisen tärkeitä silloin, kun luokan- tai aineenopettaja on huolissaan maahanmuuttajaoppilaan oppimisesta tai sosioemotionaalisesta hyvinvoinnista koulussa.

Vieraskielisen oppilaan oppimisvalmiuksien sekä oppimisvaikeuksien kartoittaminen voi olla haastavaa. Kielitaidon kehittymisen arviointiin on olemassa erilaisia testejä eri-ikäisille oppijoille, mutta oppimisvaikeuksien kartoittamiseen tarkoitettut testit ovat suurelta osin kulttuurisidonnaisia eivätkä välttämättä sovellu vieraskielisille oppilaille edes tulkin välityksellä toteutettuina. Oppilaan mahdollisia oppimisvaikeuksia arvioitaessa on tärkeää dynaaminen arviointi oppilaan arjessa. Oppilaiden testaamisen ja psykologisen arvioinnin painopisteen tulisi siis olla moniammatillisessa yhteistyössä, tietojen kokoamisessa ja työstämisessä, havainnoissa ja haastatteluissa.

Kehittämisehdotukset oppimisen tukeen:

- Lisätään tietoisuutta maahanmuuttajataustaisten oppilaiden oppimisen tuen toteuttamisesta.
- Kehitetään vieraskielisten oppilaiden oppimisvalmiuksien sekä oppimisvaikeuksien kartoittamista.
- Kehitetään ja vahvistetaan kielitietoisien opetuksen menetelmiä.

9 Kielitietoinen opetus

Opetussuunnitelman perusteissa 2014 kielitietoisuudella tarkoitetaan tietoa kielen rakenteista ja niiden luomista merkityksistä, kielen variaatiosta, käytöstä ja siihen liittyvistä normeista sekä kielen suhteesta kulttuuriin, identiteetteihin ja muihin kieliin. Nuorten oma kieli arjessa, koulun ja oppiaineiden kieli sekä virkamiesten kieli ovat kaikki saman kielen variantteja, joilla kaikilla on oma arvonsa ja käyttöyhteytensä. Arvostava suhtautuminen eri kieliin ja kulttuureihin on osa opetussuunnitelmaa, ja koulun toimintakulttuuriin kuuluu kulttuureita ja kieliä arvostavan asenteen välittäminen oppilaille. Jokainen yhteisö ja yhteisön jäsen on monikielinen.

Kielitietoisen opetuksen perusajatus on, että koulussa jokainen aikuinen toimii kielellisenä mallina ja opettamansa oppiaineen kielen opettajana. Kielen keskeinen merkitys oppimisessa, opetuksessa, arvioinnissa ja kaikessa toiminnassa täytyy ensin oppia tunnistamaan. Lähes kaikki sisältöjen ja taitojen oppiminen koulussa tapahtuu kielen avulla. Jotta kieli toimisi tehokkaana sisältöjen oppimisen välineenä, sitä tulee tietoisesti ja tavoitteellisesti opettaa osana kaikkien tiedonalojen opetusta. Opetuksessa se tarkoittaa kielitietoisia työtapoja, jotka perustuvat opettajien yhteistyölle. Koulussa tulee luoda yhteistyölle rakenteet ja toimintaedellytykset, ja tässä koulun johto on avainasemassa.

Monilukutaito on yksi Porvoon kaupungin painopisteistä vuosina 2022–2024. Monilukutaito ja kielitietoisuus ovat toisilleen läheisiä käsitteitä. Kielitietoisuus on edellytys monilukutaidolle, ja sen työtapoihin kuuluu opetuksen luonteva eriyttäminen.

Porvoossa syksyllä 2022 alkaneeseen Opetushallituksen rahoittamaan *Koulukieli kotoisaksi* -hankkeeseen on palkattu kolme kieli- ja kulttuuriopettajaa. Hankkeen tarkoituksena on ollut kehittää kielitietoista opetus- ja toimintakulttuuria sekä kehittää S2-opetusta ja samanaikaisopetusta maahanmuuttajataustaisten oppilaiden osalta.

Vuoden 2022 lopulla opettajien käsityksiä kielitietoisesta opetuksesta kartoitettiin kyselyillä. Kyselyn tulosten mukaan suurin osa opettajista tietää hyvin tai melko hyvin, mitä kielitietoisuus opetuksessa tarkoittaa. Ongelmaksi kuitenkin koettiin ajan ja resurssien puute, jotta opetuksessa olisi helppo huomioida S2-oppilaiden kielelliset erityistarpeet ja eriyttäminen. Opettajilla on kuitenkin kova tahtotila kielitietoisuuden lisäämiseen ja S2-oppilaiden huomioimiseen opitunneilla.

9.1 Kielitietoisen opetuksen resurssit

Kielitietoisen opetuksen toteuttajina ovat kaikki oppilaita opettavat opettajat. Suunnitelmallista koulutusta kielitietoisuudesta ei ole juurikaan toteutettu, vaan kielitietoisuuden nivominen opetukseen on ollut opettajien oman perehtyneisyyden varassa. Lukuvuoden 2022–2023 aikana on kuitenkin järjestetty vapaaehtoista koulutusta kielitietoisesta opetuksesta.

Kielitietoisuuden edistäminen on toistaiseksi ollut erilaisten hankkeiden varassa Porvoossa. Olisi tarpeellista selvittää, voidaanko koulujen välisen yhteistyön avulla työstää myös yhteistä materiaalia. Suomi toisena kielenä opettajat, nivelvaiheen opettajat ja laaja-alaiset erityisopettajat ovat usein avainasemassa kielitietoisuuden opetuksen kehittämisessä ja jalkauttamisessa.

9.2 Kielitietoisuuden opetuksen kehittäminen

Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten oppilaiden määrän lisääntyessä kouluissa kielitietoisuuden opetuksen tarpeen odotetaan lisääntyvän myös tulevina vuosina. Kielitietoisuuden opettamisen käsitteen esille nostaminen ja opetusmenetelmien kehittäminen on käynnistynyt Porvoosakin, mutta haasteena on ollut yhteisen ajan löytäminen ja heikko osallistumisaste aihetta koskeviin koulutuksiin.

Yhteistyön parantaminen eri tahojen välillä on tärkeää kielitietoisuuden opetuksen onnistumiseksi. Yhteistyö voi sisältää esimerkiksi tiedon jakamista oppilaiden kielitaidosta, yhteisen tavoitteen asettamista ja resurssien jakamista. Kielitietoinen opetus on kaikkien oppilaiden edun huomioivaa pedagogiikkaa.

Opettajat tarvitsevat koulutusta kielitietoisuuden opetuksen toteuttamisesta. Myös mahdollisuuksia aineryhmien yhteissuunnitteluun ja oppimateriaalin muokkaamiseen kielitietoiseen suuntaan olisi hyvä vahvistaa. On kuitenkin huomioitava, että kielitietoiseen opetukseen on laadittu runsaasti materiaalia paitsi Opetushallituksen toimesta myös useissa kunnissa.

Lisäksi olisi tarpeellista, että aineenopettajilla ja luokanopettajilla olisi riittävästi mahdollisuuksia konsultoida suomi toisena kielenä -opettajia ja erityisopettajia. Tälle konsultoinnille ja yhteisopetuksen suunnittelulle pitäisi luoda kouluissa selkeitä ja pysyviä rakenteita.

Kielitietoisuuden koulun kehittämisessä on syytä kiinnittää huomiota myös oppilaiden osallisuuteen. Esimerkiksi kielen ja kielitaidon merkitystä esiin tuovien teemapäivien, päivän-avauksien ja juhlien tuomista osaksi koulun arkea voitaisiin helpottaa selvittämällä ja hyödyntämällä eri kouluissa työskentelevien aikuisten tietopohjaa ja kokemuksia. Opetussuunnitelman mukaan oppilaiden osallistuminen oman koulutyönsä ja ryhmänsä toiminnan suunnitteluun on luonteva tapa vahvistaa osallisuutta.

Kielitietoisuuden opetuksen kehittämis ehdotukset:

- Kielitietoisuuden opetuksen käsitteen avaaminen ja käytänteiden suunnitelmallinen kehittäminen osana opetusta ja koulun toimintakulttuuria.
- Tuetaan luokanopettajien/aineenopettajien ja S2-opettajien yhteissuunnittelumahdollisuuksia.
- Huomioidaan erityisesti oppilaiden osallisuus koulutyönsä ja ryhmänsä toiminnan suunnittelussa.
- Kiinnitetään huomiota kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön.

10 Kodin ja koulun yhteistyö

Monikielisten oppilaiden huoltajien tulee saada tietoa suomalaisesta koulutusjärjestelmästä, oppilaan oppimisen edistymisestä ja arvioinnista, tuen muodoista ja tuen saannin mahdollisuuksista. Kodin ja koulun yhteistyössä käytetään tarvittaessa tulkkia. Monikielisten perheiden kohdalla varmistetaan tulkin avulla kummankin huoltajan mahdollisuus vuorovaikutukseen koulun kanssa. Oppilasta ei tule käyttää tulkkina. Valtio korvaa kunnille pakolaistaustaisten maahanmuuttajien ja heidän perheenjäsentensä kotoutumiseen liittyvistä toimenpiteistä aiheutuneet tulkkauskulut.

Koulun käytänteissä täytyy huomioida, että monikielisten oppilaiden huoltajilla ei välttämättä ole samoja kielellisiä ja kulttuurillisia valmiuksia tai yhteiskunnan tuntemusta kuin suomalaisen koulutusjärjestelmän läpikäyneillä huoltajilla. Koulutusjärjestelmän rakennetta olisi hyvä avata tarkemmin sitä entuudestaan tuntemattomille. Jos esimerkiksi lapsi on perheen ainoa suomen kirjoitettua kieltä osaava henkilö, lapsen tulee saada tarpeeksi tukea opintoihinsa koulusta.

Koulujen olisi hyvä kiinnittää huomiota vanhempainiltoihin: koulut voisivat esimerkiksi järjestää omakielisiä vanhempainiltoja kullekin kieliryhmälle. Wilman käyttöön olisi myös hyvä saada keskitetysti tukea. Vanhempien kanssa yhteistyössä voisi pyrkiä käyttämään omakielisiä tekstejä tai selkokieltä. Porvoon kaupungin olisi myös hyvä tutkia, voiko kouluihin palkata muun kielistä opetushenkilökuntaa, esimerkiksi monikielisiä ohjaajia. Maahanmuuttajataustaisten huoltajien tiedon saantia ja suomalaiseen koulujärjestelmään tutustumista helpottaisi lisäksi se, että kaupungin virallisten tietolähteiden tekstit tai ainakin tiivistelmät niistä olisi tuotettu myös kaupungin suurimmilla vähemmistökielillä esimerkiksi kaupungin verkkosivuille.

Kehittämisehdotukset kodin ja koulun yhteistyöhön:

- Tutkitaan mahdollisuutta järjestää omakielisiä vanhempainiltoja.
- Laaditaan keskeisistä ohjeistuksista ja tiedotteista selkokiелiset versiot. Käännetään versiot ainakin englannin kielelle sekä tarvittaessa muillekin kielille.
- Kehitetään tiedotusmahdollisuuksia eri kielillä. Laaditaan tärkeimmistä asioista yhteiset pohjat eri kielillä.
- Järjestetään oppilaiden huoltajille apua Wilman käyttöön.
- Kehitetään monikielisen henkilöstön rekrytointia.

11 Monikulttuurisen opetuksen koordinointi

Monikulttuurista opetusta on koordinoitunut osa-aikaisesti Porvoon kaupungissa työskennellyt opettaja oman opetustyönsä ohella. Koordinointi näin on ollut tarkoituksenmukaista, sillä maahanmuuttajataustaisten oppilaiden määrä on ollut melko vähäistä. Kuitenkin lukuvuosien aikana maahanmuuttajataustaisten oppilaiden määrä on kasvanut voimakkaasti, mistä on aiheutunut erilaisia haasteita esimerkiksi opetusryhmien muodostamisessa ja opettajien rekrytoinnissa. Kokonaisuuden koordinointi edellyttääkin tällä hetkellä mahdollisuutta tarkastella erilaisia tekijöitä koko kaupungin näkökulmasta.

Porvoon kaupungissa on ollut alueellisen johtamisen pilotti lukuvuosien 2021–2022 ja 2022–2023 aikana. Syksyllä 2023 alueellinen johtaminen vakiintuu kolmen kokoaikaisen aluerehtorin aloittaessa työnsä. Yhdelle aluerehtorille on määritelty vastuualueeksi monikulttuurisen opetuksen koordinointi ja kehittäminen yhteistyössä muun perusopetus- ja luokiolukutuksen johtoryhmän kanssa. Koordinoinnin siirtämisellä johtotasolle pyritään vahvistamaan kokonaiskuvaa monikulttuurisesta opetuksesta koko kaupungissa sekä luomaan joustavampia mahdollisuuksia erilaisiin äkillisiin tilanteisiin reagoimiseen.

Monikulttuurisen opetuksen kehittämisessä on kuitenkin erittäin tärkeää kehittää aktiivisesti myös koulujen omaa toimintakulttuuria, jossa on luonnollisesti avainasemassa koulun rehtori ja opetushenkilöstö. Monikulttuuristen oppilaiden määrän kasvaminen edellyttää kielitietoisten opetusmenetelmien kehittämistä sekä uudenlaisia joustavia ryhmittelyjä opetuksen toteuttamiseksi ja siirtymävaiheiden tukemiseksi. Yhteissuunnittelu ja -opettajuus ovat keskiössä monikulttuuristen oppilaiden oppimisen ja koulunkäynnin tuessa.

Tulevaisuudessa on tarpeen kiinnittää myös huomiota, miten koulujen välistä yhteistyötä voidaan kehittää monikulttuurisiin teemoihin liittyen. Yhteissuunnittelu ja yhdessä koulutautuminen on tärkeää yhteisten toimintamallien kehittämiseksi.